

Aleksandar Novaković

SIVA SOBA

ili

NOVA REALNOST

(drama)

Lica:

Diter Hagen, naučnik, 30, 35,49, 54, 76, 86 godina

Oskar Belzen, 27, 33, 51, 73, 83 godine

Gerta Hagen, Hagenova supruga, 25, 30,71 godina

Miloš Jakubek, član češkog pokreta otpora, 25, 55 godina

Vinifred Gabrijel, pukovnik pa general armije SAD, 35,59, 65 godina

Kolins, vojnik armije SAD, 20-ak godina

Logoraš, 20-ak godina

Proteus Marder, štićenik Oskara Belzena, 20-ak godina

Napomena: Kolinsa, Logoraša i Mardera može igrati jedan glumac

Vreme:

1945-2001- Nemačka i SAD

Scena prva-30.april 1945

Soba sivih zidova. Vrata sa neprobojnim stakлом nalaze se na sredini zida koji gleda prema publici.Na sredini scene стоји човек у логораšком оделу. Стоји у исечкivanju. Škljocanje затварача, off. Šištanje, off. Iz procepa на plafonу pokulja ružičasti gas. Čovek потрчи према вратима и почене да удара по njima. Pokušava da razbije staklo. Gas ispunjava prostoriju. Čovek pada na kolena.Krene rukom према kvaci. Padne licem na pod. Trese se nekoliko trenutaka. Izdahne. Gas pada na tlo, na desetak santimetara iznad tla. Iza stakla se pojavljuje osoba под заштитном кацигом. Škljocanje brave, off. U prostoriju ulaze dve pojave у заштитним оделима. Jedna od njih drži mali detektor u ruci-to je Belzen. Drugi ne-to je Hagen. Belzen gleda у detektor i klimne главом. Čovek se trgne. Hagen se odmahne u stranu, bojažljivo. Čovek se umiri. Belzen odlaže brojač, nagne se према човеку, pipne mu vrat. Okrene se према Hagenу i klimne главом. Vadi štopericu i pritisne je. Vraća štopericu u дžеп.Hagen skida kacigu gotovo ceremonijalno, polako dok Belzen brzo, rutinski stavlja detektor дžep i skida kacigu. Čućne pored ubijenog , vadi beležnicu из unutrašnjeg дžepа jakne i zapisuje hitro. Hagen teatralno baci skafandar u stranu. Mršti se

HAGEN: Kako misle da radim uz ovakvu buku?

BELZEN: To je front, gospodine Hagen. Primakao nam se na svega dvadeset kilometara.

HAGEN: Strašno, dragi mojo Belzen, zaista strašno.

BELZEN: I ja tako mislim, gospodine Hagen.

HAGEN: Ti Amerikanci zaista nisu normalni! Šta ako neka zalutala granata pogodi laboratoriju?

Belzen prekine sa pisanjem.

BELZEN: Šta ako pogodi nas?

Hagen njuši vazduh. Belzen hitro враћа beležnicu у unutrašnji дžеп комбинезона.

HAGEN: Osećate li ovo?

Miriše i Belzen.

BELZEN: Miriše kao gorki badem. Cijanid?

HAGEN: Odlično, dragi mojo Belzen, odlično! U gas sam, a da vi niste znali, dodao tri miligramma cijanida. Nazovimo to malim iznenađenjem. Ipak, rezultat je, ne znam ni sam kako, izostao. Kakav maler! Nobelova nagrada mi je još jednom izmakla.

BELZEN: Gospodine Hagen, mogu li da vam dam izveštaj?

HAGEN: Savršeni bojni gas je mojo san, to znate i sami. A pogledajte šta sam dobio-polurastvorivu nepouzdanu materiju. Lebdi iznad tla, vidite li vi ovo? Nedopustivi haos!

BELZEN: Znam gospodine Hagen. Mogu li da pročitam izveštaj?

HAGEN: Gas! Holandski naučnik Jan Baptist Fan Helmont ga je krstio po haosu, stanju pre stvaranja sveta! I. znate da je u pravu: gas je, dragi moj Belzen, ništa više do hrpa sitnih čestica koje haotično tumaraju, bez ikakve svrhe. Nekultivisana pojava, reklo bi se. Tako je i sa ljudima. Pogledajte samo Slovene, baltička plemena, Francuze, Kelte ili recimo levantinske narode. Sve sam haos- ili lenjost ili nekontrolisano kretanje čestica koje vrludaju, sudaraju se i ne stvaraju ništa posebno. Protraćena energija i polovni genetski materijal. Ali, ako pravilno usmerimo čestice, civilizujemo ih i učinimo stabilnim za samo nekoliko sekundi -pretvorice se u ubojito oružje. Kad nam oružje više ne bude trebalo ono će se samouništiti. Raspašće se za par sekundi, samo od sebe. Moj gas će tako okončati varvarske ratove kao što je ovaj jednom za svagda. Čemu buka, kasapljenje, razaranje bogatog nasleđa evropske kulture? Pustimo gas koji uništava neprijateljsku materiju a zatim i samog sebe i dobićemo čist, zdrav životni prostor. Neće u tim gradovima biti slovenske štroke ili mediteranske galame, samo tevtonski mir i čistoća. Čak se i larma vezana za javni prevoz može srediti.

BELZEN: Izvinite, moj izveštaj...

HAGEN: Savetovao sam još 1933. godine one primitivce u Folksvagenu da prave bešumna kola. Mislite da su me poslušali? Eh, moj Belzene, niko više ne sluša nas naučnike a mi smo kičma progrusa, zapamtite to-kičma progrusa! Pa evo, do juče smo u Velikom ratu ispaljivali topovske granate punjene iperitom i fozgenom izmešane sa šrapnelima uz užasnu, zastrašujuću buku i molili Boga da posle toga vetrar ne dune u našem pravcu. A gde smo danas? Evo nas, dragi moj, na korak od konačnog rešenja ali taj korak treba napraviti. Da. Umesto da težimo velikoj viziji mi se bavimo trivijalnostima kao što je ono sredstvo za čišćenje, ciklon B!

BELZEN: Gospodine Hagen ja bih napomenuo...

HAGEN: Da, da, izveštaj, rekli ste već! Čitajte, dragi moj Belzene, čitajte!

Pauza. Hagen poseže rukom u džep. Vadi cigaru i pali je. Otpuhuje sa velikim užitkom. Belzen ga gleda sa nevericom

HAGEN: Šta me gledate tako? Znam, Gerta mi govori da je to loše za moje zdravlje. Kao da je gas s kojim radim svakog dana alpsko mleko.

BELZEN: Ali, meni je Gerta, gospođa Hagen rekla...

HAGEN: Gerta je prava nemačka žena: snažna, brižna, pouzdana i vredna i, iznad svega, zna gde joj je mesto. To što preko vas pokušava da me odvikne od pušenja je samo dokaz ženske plitkoumnosti.

BELZEN: Ipak, vaše zdravlje je na prvom mestu. Ne zaboravite, vi ste najveći nemački naučnik!

HAGEN: Hvala.

Hagen otpuhuje dim sa velikim zadovoljstvom.

BELZEN: Vi i dalje po starom.

HAGEN: Ako eksperiment nije uspeo to ne znači da ne treba da se s vremena na vreme predamo sitnim životnim zadovoljstvima.

BELZEN: Kako to mislite?

HAGEN: Čitajte, dragi moj, čitajte!

BELZEN: Subjekat A-4597, visok 1,80 m, težak 70 kg podvrgnut dejstvu jednog kubnog metra gasa 30. aprila 1945. godine u 10 časova 15 minuta i 45 sekundi. Simptomi: standardni.

HAGEN: Čirevi na licu?

BELZEN: Da.

HAGEN: Odvratno! Zašto smrt ne može biti humanija? Nastavite.

BELZEN: Vreme smrti: 10 časova 16 minuta dvadeset sekundi. Plus minus pet sekundi.

HAGEN: Plus minus trideset i pet sekundi hoćete reći?! Onaj prethodni nije izdržao ni dvadeset.

Zavrnite mu rukav.

Belzen čučne pored tela i zavrne mu rukav.

HAGEN: I?

BELZEN: Ratni zarobljenik. Rus.

HAGEN: To sve objašnjava.

BELZEN: Mislite? Mislim, kako to mislite?

HAGEN: Sloveni su žilaviji, to je sve. Ja lično verujem da su oni izgubljena karika između ljudi i životinja. Dok su našim vojnicima zbog pristojnosti u uriniranju pucale bešike u zabitim šumarcima na surovom mrazu Istočnog fronta Rusi su praznili creva u gaće i pišali u vatru. Ti istočnački medvedi su nas pobedili više svojom necivilizovanošću a manje hrabrošću i oružjem! Setite se samo one grupe Čeha od pre neki dan.

BELZEN: Kakvi Česi?

HAGEN: Kakvi Česi? Kako se ne sećate? Bio je isti slučaj. Ne, arijevci nisu takvi, ni najmanje. Setite se samo onog političara, kad smo počeli sa eksperimentima posle anšlusa Austrije.

BELZEN: Molim?

HAGEN: Onaj socijaldemokrata, plavokokos, izrazito visok sećate se? Pao je od količine tri puta manje od ove za samo desetak sekundi a bio je Nemac koliko vi i ja.

BELZEN: Ne sećam se.

HAGEN: Kako se ne sećate? On nam je bio prvi.

BELZEN: Ne, zaista se ne sećam.

HAGEN: Hajte, Belzen, vežbajte tu amneziju za nekog drugog. Nismo još u američkom zarobljeništvu. Da zaključim: mislim da bi za Slovena bila potrebna dvostruka količina od ove da ga dotuče za desetak

sekundi.Dva kubna metra! I to u zatvorenom prostoru! Koliko traćenje dragocenog gasa na marvu!
Zapišite to negde.

BELZEN: Mislite da ovo treba zapisivati?

HAGEN: A zašto ne? Mislite da nam neće zatrebati jednog dana? De, de! Nije valjda da verujete da će Rusi i Amerikanci doveka biti saveznici? Sprema se nova bitka za očuvanje zapadnog sveta i niko nam, baš niko neće prebacivati za mrtvog komunistu kao što je ovaj.

BELZEN: Ne bih rekao.

Hagen ga čvrsto zgrabi za ramena.

HAGEN: Lepi moj, vi i ja ne možemo propasti, zapamtite!

BELZEN: Vi ne znate šta govorite. Ja sam već propao! Fabrike boje i lakova mog oca su listom nestale pod britanskim bombama.

HAGEN: Ne brinite. Manja nezgoda.

Pauza.

BELZEN: Dragi gospodine Hagen, iako znam da me vi niste zapazili i angažovali za svog pomoćnika da bih ostao samo potrčko profesora Rozenberga u Baden-Virtembergu moram vam reći...

HAGEN: Ne bi ostali Rozenbergov potrčko. Rozenberg je otpravljen u Dahu.

BELZEN: Otvorili ste mi nove svetove na tako mnogo načina ali...

HAGEN: Hvala vam ali ne morate mi laskati.

BELZEN: Gospodine Hagen, ja vam se divim, ponekad i više nego neumereno.

HAGEN: Svestan sam toga.

BELZEN: I da je priroda drugačije uredila...

HAGEN: Poznato mi je to.

BELZEN: Da me ponizite, uvredite, izdate, ubijete čak ja bih vam sve oprostio ali, verujte mi, vi se ponekad ponašate tako bezosećajno.

HAGEN: Šta sam to rekao, dragi moj?

BELZEN: Moj otac je pomagao vaš rad od početka a vi jednom rečenicom prelazite preko njegove propasti. Njegove i moje! Moj otac vam je dao sva sredstva za dosadašnji rad, laboratorije, veze na najjačim mestima, sve do čega je mogao doći dao je vama, Dao vam je čak i sina! Mene!

HAGEN: Nemojte tako, dragi moj. Znam vašeg oca. Verujte, on je sigurno negde sakrio dosta novca a da to ni vama nije rekao.

BELZEN: Novac? Gde?

HAGEN: U Švajcarskoj prepostavljam. A i počeo je da gradi jednu fabriku u Švedskoj pred sam početak rata....

BELZEN: Ako je i tako to nije dovoljno...

HAGEN: Dovoljno je. Podići će se Nemačka iz pepela. Brže nego što vi mislite.

BELZEN: Mislite?

HAGEN: Kažem vam, dragi moj, mi ne možemo propasti! Okolnosti se mogu promeniti ali suština ostaje ista- ko služi progresu a progres je sama nauka taj ne može propasti u bilo kom državnom uređenju! Fašizam, nacional-socijalizam, demokratija, monarhija, svima smo potrelni! Upamtite to!

BELZEN: A komunistima?

HAGEN: Pogotovo njima. Mogu da vam odmah navedem desetak sovjetskih naučnika koji bi dali desnu ruku samo da bi se levom rukovali sa mnom!

BELZEN: Samo s vama?

HAGEN: Ne brinite, naći će se neko mesto i za mog asistenta.

BELZEN: Hvala vam.

Belzen ga zagrli.

HAGEN: Ništa, mali moj, ništa to nije. Znate da vas podržavam, rekao to ili ne.

BELZEN: Da, znam.

Pucnjava utihne, off.

HAGEN: Prestala je buka. Sve je tako tiho.

BELZEN: Da. Baš čudno.

HAGEN: Možda je potpisana kapitulacija.

BELZEN: Ili primirje.

HAGEN: Na isto mu dođe.

Pauza. Hagen ga blago odgurne.

HAGEN: Ne, ovo znači samo jedno.

BELZEN: Šta?

HAGEN: Čućete.

Pauza. Brujanje bombardera, off. Pojačava se sa svakom sledećom replikom.

HAGEN: Čujete?

BELZEN: Šta?

HAGEN: Vi znate da ja ne mogu da podnesem buku. To je zato što imam supersenzitivni sluh. I dalje ne čujete?

BELZEN: Ne.

HAGEN: Bombarderi. Približavaju se.

BELZEN: Nestaćemo. Samo prah i pepeo. Kao Drezden!

HAGEN: Mi smo neuništivi. Rekao sam vam.

BELZEN: Zagrlite me.

HAGEN: Radije ne bih.

BELZEN: Plašite se da nas ne pronađu zagrljene u ruševinama? Bićemo mrtvi i biće nam sve jedno.

HAGEN: Svako od nas živi za otadžbinu ali umire samo za sebe.

BELZEN: Poljubite me.

HAGEN: Vi se sigurno šalite.

BELZEN: U ime starih dana. Samo ovlaš.

HAGEN: Ne.

BELZEN: Zašto?

HAGEN: Gadim se sebe zbog toga kao i vi.

BELZEN: Otkud znate da se ja gadim? Poljubite me, ovo je kraj.

HAGEN: Momče, bolje bi vam bilo da se negde sklonite.

BELZEN: ne pre nego što me poljubite.

HAGEN: Vi prosto izazivate smrt.

Zviždanje bombe. Detonacija. Padaju na pod. Mrak

Scena druga- 10.septembar 1945.godine

Kancelarija američkog pukovnika Gabrijela-radni sto, ispred njega stolica a iza njega fotelja u kojoj sedi Gabrijel. Orman sa aktima i viskijem je iza fotelje. Ulazna vrata su sa desne strane. Pored stola je gramofon sa pločama.Sa gramofona tuče "Boogie woogie bugle boy" Andrews sisters. Za stolom sedi Gabrijel i pregleda neka dokumenta. Zvižduće, dobro je raspoložen.

ANDREWS SISTERS:

He was a famous trumpet man from out Chicago way.

He had a boogie style that no one else could play.

He was the top man at his craft,

But then his number came up and he was gone with the draft.

He's in the army now. he's blowin' reveille.

He's the boogie woogie bugle boy of Company B.

Otvaram se vrata-ulazi,u skromnoj ali čistoj, urednoj sivoj odeći, Gerta Hagen. Gabrijel spusti fasciklu na sto, umorno.

GABRIJEL: Opet vi, vražija ženo.

Gabrijel gasi gramofon.

GERTA: Da, opet ja, pukovniče Gabrijel.

GABRIJEL: Kojim zlom?

GERTA: Zakazali ste mi za danas.

GABRIJEL: Jesam li? Dobro, zakazao sam vam kao stotinu puta do sada i mogu reći da , kao i stotinu puta do sada, uzalud dolazite.

GERTA: Svejedno, recite mi.

GABRIJEL: Ali, neću vam ništa novo reći.

GERTA: Ja sam tu.

GABRIJEL: Dobro, vaš muž ostaje u pritvoru. Zadovoljni?

GERTA: Neću ni ja reći ništa novo.Osim...

Gerta prilazi stolu izvlači iz kaputa a zatim stavlja mali zavežljaj na sto.

GABRIJEL:Šta je sad ovo?

GERTA: Koje?

Gabrijel se izveštaćeno nasmeje.

GABRIJEL: Jel vi to mene potkupljujete? Oficira koji se zakleo na vernost Sjedinjenim Američkim Državama potkupljuje žena ovejanog naciste?

GERTA: Shvatite to kao poklon. I moj muž nije nacista već naučnik.

GABRIJEL: Vaš muž ima sreću što je bomba pobila sve u bazi osim njega i Belzena i zasto je sad još u životu. Ipak, on je nacista.

GERTA: Naučnik!

GABRIJEL: Da se nađemo na sredini- vaš muž je nacistički naučnik. A šta ćemo s mitom?

GERTA: To je poklon.

GABRIJEL: Poklanjate mi jevrejsko zlato?

GERTA: Molim?

GABRIJEL: Mislite da ne znam šta su vaši radili?

Pauza.

GERTA: To je nakit moje bake.

GABRIJEL:To ćemo još videti.

Gabrijel uzima zavežljaj i trpa ga u ladicu rutinskim pokretom

GERTA: Šta ste to uradili?

GABRIJEL: Uzeo sam ga na proveru. Veštaci će utvrditi da li je jevrejsko ili nemačko.

GERTA: Nemačko.

GABRIJEL:Mislite, vaše bake?

GERTA: Da.

GABRIJEL: Dobro. Ako je tako dobićete ga nazad ako ne...

GERTA: Onda će ga uzeti Jevreji?

GABRIJEL: Nakon onoga što ste im uradili-čisto sumnjam.

GERTA: Mora da ste odavde kad nas tako mrzite.

GABRIJEL:Poreklom? Ne. Ja sam čist Amerikanac, onoliko koliko je to moguće ako ne nosite perje u kosu i farbu na licu.

GERTA: Vi ste Jevrejin, osećam to!

GABRIJEL: Ja sam Anglosaksonac i protestant a moji su došli sa "Mejflauerom". Jezik za zube gospođo!

GERTA: Niste me razuverili. Dobro govorite nemački za Amerikanca.

GABRIJEL: Moja firma je poslovala sa AEG Farbenom deset godina. Bilo je normalno da čovek koji radi u predstavnanstvu u Berlinu nauči nemački. Ali, dosta o meni. Sad malo o vama. Odgovor je-ne!

GERTA: Držite ga u zatvoru već pet meseci bez ikakvih dokaza.

GABRIJEL: Nije to zatvor, gospođo već pritvor u kojem se vaš muž zatekao na osnovu nove realnosti.

GERTA: Nove realnosti?

GABRIJEL: Zločini protiv čovečnosti.

GERTA: Ako je tako što ga ne osudite?

GABRIJEL: Nova realnost nalaže sakupljanje dokaznog materijala a za to treba mnogo vremena.

GERTA: Kojeg očigledno nikad nemate dovoljno.

GABRIJEL:Okej, vidim da ste za zaključcima dobri a imate li neko konkretno pitanje?

GERTA: Imam.Koja je prava nova realnost?

GABRIJEL: Rekao sam vam prilikom stotinu vaših poseta. Vaš muž ne želi da sarađuje s nama.

Nagovorite ga i tako ćete mu pomoći.Mi njemu slobodu a on nama svoje usluge.

GERTA: U zamenu za šta?

GABRIJEL: Vaš muž će imati tu čast da služi SAD.

GERTA: Samo to? I to čoveku njegovo ranga?

GABRIJEL: Samo to.

GERTA: On nije sluga!

GABRIJEL: Ako nije sluga onda će biti robijaš.

GERTA: Vernera fon Brauna čije su rakete razorile London puštate na slobodu a mog muža čiji

eksperimenti nisu naneli nikakve gubitke saveznicima držite u pritvoru, kako kažete, pet meseci!

GABRIJEL: Braunu Braunovo-Hagenu Hagenovo. Šta vi više hoćete?!

GERTA: Šta vi više hoćete? Zlato vas očigledno ne zanima. Pet meseci sam ga sakupljala. Šta hoćete više? Mene?!

GABRIJEL: Gospođo!

GERTA: Hoćete? Treba samo da kažete.

GABRIJEL: Pogrešno ste me shvatili. Gospodo!

Gerta skida kaput i otkopčava košulju.

GABRIJEL: Nemojte.

GERTA: Ne želite?

GABRIJEL: Ono što želim i -ono što mi kaže moja Vlada su dve potpuno različite stvari.

GERTA: Otkad to? Po onome što sam čula o vama ne bih rekla da je tako.

GABRIJEL: To je nova realnost gospođo, nova realnost!

GERTA: Dakle, mito i podvođenje više nisu vaš resor?

GABRIJEL: Da na pitanje odgovorim pitanjem: Vi baš volite svog muža kad radite sve ovo?

GERTA: To se vas ne tiče. I ne znam čemu takvo pitanje.

GABRIJEL: Pitam jer, za razliku od vaših prethodnica, vi ste mnogo lako otkopčali bluzu. Gotovo da je u tome bilo neke strasti.

GERTA: Nema toga što ne bih učinila za njega. Moj muž je najveći nemački naučnik.

GABRIJEL: Ali kao ljubavnik sigurno spada u poslednje.

GERTA: Vi ste poslednji bednik.

GABRIJEL: Aha. Doviđenja! Vidimo se u novoj realnosti ako ikad stignete tamo!

Gabrijel uzima dosije i nastavi da čita.

GERTA: Realnost?! Realnost je da sam do maločas sedela u čekaonici pored nekog nakaznog bića koje je, po svemu sudeći, još i Čeh. I još me, kad je čuo kako se zovem, pljunuo! To su vaši saveznici, to ste vi!

GABRIJEL: Okupirali ste ih pre šest-sedam godina i sravnili im mnogo toga. Šta je jedna uslovno rečeno uvreda u odnosu na to?

GERTA: O Bože! Kako su nas ovakvi neotesani idioti pobedili?

GABRIJEL: To pitajte vašeg pokojnog idiota Hitlera!

Gerta krene prema vratima. Vrata se otvaraju. Ulazi Belzen, elegantno obučen.

GABRIJEL: O, lepi, kako je?

Belzen se hitro mimoide sa Gertom i rukuje sa Gabrijelom

BELZEN: Eto, snalazimo se. Treba dosta popraviti. Fabrike su u zaista očajnom stanju.

GABRIJEL: Kako gospodin otac?

BELZEN: Neuništiv je sa svojih šezdeset i pet. Slika i prilika pruske žilavosti!

GABRIJEL: Gura, a? Vidim da ste vi još daleko od nasledstva.

BELZEN: Hahahaha! Kad vi tako kažete.

GERTA: Gospodine Belzen, vi me ne prepoznajte?

BELZEN: O, gospodo Hagen.

Okrene se, tobož rasejano. Pokloni se i ljubi ruku, ceremonijalno, vojnički. Okreće se prema Gabrijelu

GERTA: Nije vas bilo pet meseci.

BELZEN: Zauzet sam gospođo. /Gabrijelu/ Hteo sam da kažem... Drugi put.

GABRIJEL: Shvatam. Nezgodno vam je pred ženom vašeg mentora. Čućemo se.

BELZEN: Vrlo je bitno, znate.

GABRIJEL: Verujem, Oskare, verujem.

BELZEN: Za obe naše zemlje.

GABRIJEL: Ako je Amerika uključena u to ja sam za.

BELZEN: Sasvim sigurno.

GABRIJEL: Samo, Oskare, bez grešaka. Shvataš? Previše grešaka pravčiš u poslednje vreme.

BELZEN: Neće biti grešaka.

GABRIJEL: Bolje po tebe.

Belzen krene prema vratima.

GERTA: Kuda tako brzo? Zar ste već zaboravili na sve što je moj muž uradio za vas?

Belzen se kratko okrene i nakloni.

BELZEN: Gospođo..

Belzen izlazi.

GERTA: Ni njega niste zatvorili a bio je Diterov asistent.

GABRIJEL: Je li? Da citiram omiljeni nemački alibi: izvršavao sam naređenja.

GERTA: Da je Diter bogat, da život nije posvetio nauci...

GABRIJEL: Onda ne bi bio u zatvoru. Takvi ljudi kao vaš muž pre ili kasnije dospeju iza rešetaka.

GERTA: Kakvi to ljudi?

GABRIJEL: To najbolje pitajte svog muža.

GERTA: Vi ste grabljiva svinja, Vinifrede!

GABRIJEL: A vi ste uzorna nemačka gospođa Gerta Hagen. Mis Diter Hagen.

GERTA: Kako?

GABRIJEL: Veću uvredu od te ne mogu smisliti. Razmislite o onome što sam rekao-ubedite muža da sarađuje ili ču ja morati da ga ubeđujem. Ako vam to kaže prvak koledža u boksu onda znate šta to znači.

GERTA: Naravno-da ste inferiorni slabić.

Gerta izlazi. Gabrijel uzdahne, lupne prstima po fascikli.

GABRIJEL: Kolins! Kolins!

Ulazi vojnik Kolins i salutira.

GABRIJEL: Jel otišla Hagenova?

KOLINS: Da.

GABRIJEL: Uvedi joj muža i reci Jakubeku da se pripremi. Kapiraš?

KOLINS: Uvedem Švabu a Poljaka...

GABRIJEL: Čeha.

KOLINS: A Čeha posle.

GABRIJEL: Baš tako. Hajde!

Gabrijel se zavali u fotelji i zapali cigaretu. Podigne noge na sto. Kolins uvodi Hagenu, skupljenog u jedan zgrčeni mišić, u iskrzanom civilnom odelu. Posadi ga na stolicu. Kolins salutira i izlazi.

GABRIJEL: O, her Hagen! Dugo se ne videsmo!

HAGEN: Pukovniče Gabrijel. Zadovoljstvo je samo moje.

GABRIJEL: Gospodine Hagen, ja znam šta vi mislite o meni. Ja sam Jenki i stoga prostak, kauboj, gangster, potomak robijaša i kurvi koji su napravili državu evropskog otpada.

HAGEN: Ni ja ne bih to bolje rekao.

GABRIJEL: Okej, da skratimo priču. Mi Amerikanci volimo, iako smo po vama kučkini sinovi, da budemo direktni, naročito poslovni ljudi sa Menhetna kao što sam ja. Gospodine Hagen-imate poslednju šansu da počnete da sarađujete s nama. Naglašavam-poslednju! Ukoliko ne-imam ovde...

Uzima samouvereno fasciklu.

GABRIJEL: ..vaš dosije i to će biti dovoljno da vas pošaljem na vešanje. Vi znate da se već prave vešala za vas i da su svi, a naročito baćuške Rusi, prosto entuzijastični da vam stave omču na šiju!

HAGEN: Ovo je sve zbog prokletih komunista? Pa oni su vaši prirodni neprijatelji, pukovniče!

GABRIJEL: A vi ste prirodni saveznici? Dragi moj, ako ćemo za vaše izručenje dobiti makar kamenčić Berlina više-eto vas u Sibiru, Lubjanci, gde god! Poslaćemo vas Ujka Džou u paketu sa crvenom mašnicom i iskrenim čestitkama na ruskom. Hoćete cigaretu?

Pruža mu paklicu. Hagen okleva a zatim željno uzima. Gabrijel mu pali. Hagen udiše s neskrivenim

uživanjem

GABRIJEL: Vi i ja smo svetski ljudi, videli smo i osetili svašta. Nije red da čovek, naviknut na svakojaka uživanja, pati!

Gabrijel ustaje, odlazi do ormana.

GABRIJEL: Viski?

HAGEN: Koji?

GABRIJEL: Balveni, četrdeset godina star. Poklon od starog Montija.

HAGEN: Mislite feldmaršala Montgomerija?

GABRIJEL: Smeta vam što je isprašio vašeg Romela?

HAGEN: Ne, nimalo. To je dobar viski.

Gabrijel sipa viski i daje čašu Hagenu. Kuckaju se. Ispijaju

GABRIJEL: Uživajte Hagen, možda vam je to poslednji.

HAGEN: Pričajte šta god hoćete. Vi nemate slučaj protiv mene.

GABRIJEL: Mislite, nemam žive svedoke?

Pauza.

HAGEN: To nisam rekao.

GABRIJEL: Ali ja zaključujem. Nisi kriv dok se ne dokaže krivica, jel tako? Tako kaže naš, jenki zakon.

HAGEN: Ja vas samo podsećam da smo moj asistent Oskar Belzen i ja jedini preživeli bombardovanje laboratorije koja nije čak bila ni legitimni vojni cilj. Da na ovom svetu ima neke pravde vi bi sedeli na ovoj stolici a ne ja.

GABRIJEL: U tom slučaju:hvala Bogu na nepravdi.A kad smo kod nepravde, vaša žena je bila ovde maločas.

HAGEN: Stvarno? Gde je sad??

GABRIJEL: Opustite se. Otišla je.Nudila je mnogo stvari za vaš spas. Zlato, dosta zlata i sebe, dosta sebe...

Pauza

HAGEN: Oprštam joj. Radi sve što može da me spase.

GABRIJEL: Stvarno? To je baš šaramantno! I neistinito.Kolins!

Kolins ulazi sa Milošem Jakubekom, srednje visine, rošavim, povijenim čovekom krupne, snažne građe.

Kolins salutira i izlazi. Hagen se okrene, prepadne. Ustaje bojažljivo sa stolice. Jakubek krši šake trudeći se da se obuzda

GABRIJEL: Ništa lepše od susreta starih poznanika, a?

HAGEN: Ja ovog čoveka ne poznajem.

GABRIJEL: Pa, što ste onda ustali kao opareni? Gospodine...

Gabrijel gleda u fasciklu.

GABRIJEL: ...Jakubek. Miloš Jakubek. Poznajete li ovog čoveka?

JAKUBEK: To je Diter Hagen, zlotvor koji mi je uništio život. Meni i kome sve ne.

HAGEN: Ne, to je nemoguće!

GABRIJEL: Pustite čoveka da priča. Nije vam ovo Treći Rajh. Izvolite gospodine Jakubek, pričajte.

Kako ste se upoznali sa optuženim?

Jakubek brizne u plać.

GABRIJEL: De, de, de. Pričajte, Jakubek, pričajte.

JAKUBEK: Ovaj ovde, Diter Hagen, došao je u moj logor.

GABRIJEL: A to je?

JAKUBEK. Osvjenćim.

GABRIJEL: Molim?

JAKUBEK: Oni su ga nazvali Aušvic.

GABRIJEL: Kad je to bilo?

JAKUBEK: Petog novembra 1942.godine.

GABRIJEL: Kako je izgledao?

JAKUBEK: Isto kao sad samo malo puniji.

GABRIJEL: To vam verujem.

JAKUBEK: Nosio je uniformu. Bio je sav pompezan u uniformi SS šturmbarfirera.

HAGEN: To nije tačno.

GABRIJEL: Pustite ga! Šta je tražio?

JAKUBEK: Tražio je pokusne kuniće za svoje ludačke eksperimente. Našao ih je u Holovci, Brodarskom, Bergeru i meni.

AGABRIJEL: Ko su bili oni?

JAKUBEK: Članovi pokreta otpora. Najčasniji ljudi koje sam ikad upoznao.

GABRIJEL: Da li su bili komunisti?

JAKUBEK: Podržavali smo Eduarda Beneša, gospodine, demokratskog lidera Češkoslovačke. Niko od nas nije bio komunista.

GABRIJEL: I, šta je htio?

JAKUBEK: Ovi su dovoljno jaki i Sloveni, rekao je upravniku logora. I on nas je predao. Upravnik logora. Nama je posle tolike patnje bilo svejedno.

GABRIJEL: I, šta je onda bilo?

JAKUBEK: Odvezli su nas u njegov logor. Hagenov logor.

HAGEN: Ja nisam bio lagerfirer, nisam!

GABRIJEL: Mir, Hagen, mir! I, šta je bilo onda?

JAKUBEK: Odvezli su nas u kamionu bez prozora.

GABRIJEL: Gde?

JAKUBEK: U zamak Adlermark u Bavarskoj.

GABRIJEL: Šta je bilo onda?

Pauza.

GABRIJEL: Šta je bilo onda?

JAKUBEK: Siva soba.

GABRIJEL: Objasnите.

JAKUBEK: Tamo su isprobavali neki gas na logorašima. Čuli smo priču o tome čim smo ušli u ćeliju. Jevreji, Poljaci, Jugosloveni, Holanđani, Norvežani, čak i neki Amerikanci, avijatičari koji su pokušali da pobegnu iz zarobljeništva. Vaši ljudi!

GABRIJEL: Da, moji ljudi. Čujete li Hagen? Moji ljudi! Moj sinovac avijatičar je bio u vašem zarobljeništvu. Možda si ga ti ubio skote! I, šta je bilo onda?

JAKUBEK: Strpali su nas u sivu sobu, tri sa dva. Pustili su gas, ružičast, hvatao je za grlo, nos, oči, celo telo me peklo. Lica su nam prekrili čirevi. Počeli smo da udaramo po vratima ali niko nije otvarao. Holovka i Berger su pali a odmah za njima i Brodarski. Pre nego što će pasti Brodarski me uhvatilo za rame a ja sam ga odgurnuo. Mog brata Brodarskog, mog druga, dve godine smo proveli u Osvjenćimu a ja sam ga odgurnuo! Hriste! Pogledao sam u stranu dok je padao preključi za milost. A onda ni ja nisam izdržao. Povraćao sam i pao preko njih. Da ga nisam odgurnuo, da ga samo nisam odgurnuo!

Jakubek plače.

GABRIJEL: A posle?

JAKUBEK: Probudio sam se na gomili tela. Brodarski je bio pored mene. Nikog nije bilo u blizini i ja sam pobegao. Bože, još se pitam da li sam živ.

GABRIJEL: Jeste, gospodine Jakubek. Hvala vam.

Jakubek kratko klimne glavom i kreće prema vratima. Jakubek se osvrne i pljune Hagenu

JAKUBEK: Pljunuo sam ti ženu i tebe ču. Proklet bio i dabogda završio u sivoj sobi!

HAGEN: Ja nisam kriv! Zaštite me od ovog ludaka!

JAKUBEK: Nadam se da ćeš misliti na mene kad budeš umirao.

Jakubek izlazi. Hagen vadi maramicu i briše se

HAGEN: Ova nakaza je pljunula moju ženu? Ovde, u američkoj komandi?

GABRIJEL: Smirite se, Hagen. Niste se valjda uplašili?

HAGEN: Zapravo ne.

GABRIJEL: Trebali bi. Danas je jedno ovakvo svedočenje dovoljno za vešala.

HAGEN: Mogu li dobiti još jednu cigaretu?

Gabrijel mu je daje i pripaljuje. Hagen mirno seda

HAGEN: Ubijte me, svejedno mi je.

GABRIJEL: Tako svi kažu dok ne dode sudnji čas.

HAGEN: Tako kažu oni koji imaju šta da ponude.

GABRIJEL: A to je?

HAGEN: Ubojiti, samorazgradiv bojni gas koji može u nekom budućem ratu da baci Sovjete na kolena.

GABRIJEL: To je samo varka.

HAGEN: Želite da se opkladite? Pa hajdete, vi Jenkiji to volite.

Gabrijel se zaceni od smeha.

GABRIJEL: Vi očigledno ne čitate novine? Imamo atomsku bombu koja je nedavno sruvnila Hirošimu i Nagasaki. Šta će nam vaš gasić?

HAGEN: Baš zato. Vaša bomba pravi buku, ostavlja ruševine, radijaciju. To je samo petarda u istočnjačkom dvorištu.

GABRIJEL: I dalje nisam ubeđen.

HAGEN: Gospodine Vinifrede...

GABRIJEL; Za tebe sam Gabrijel, pukovnik armije SAD, govno švapsko!

HAGEN: Nema razloga za oštare reči. Vi i ja znamo da je, posle prve atomske eksplozije, nuklearni rat nemoguć. Vi imate to oružje, možda ga imaju i Rusi i , šta s tim? Totalno uništenje, to je sve što ćete dobiti!

GABRIJEL: Šta nudiš? Skrati priču!

HAGEN: Ja mogu da uništim ljude i sačuvam bogatstvo. Ubijte me i nećete dobiti ništa. Dajte meni i mojoj ženi uslove koje tražim i dobićete komuniste.

GABRIJEL: Šta više tražite? Mi smo vam ponudili život što je više nego širokogruda ponuda.

HAGEN: Samo život? A Verner fon Braun? Značajniji sam od tog šeprtlje opsednutog raketama i vi to znate. Hoću imunitet, novi identitet, dom u nekom kraju koji podseća na Bavarsku, recimo Srednji Zapad, redovnu platu, dve stotine hiljada dolara na računu i....

GABRIJEL: Čekajte malo. Niste u poziciji da zahtevate.

Hagen baci cigaretu u stranu.

HAGEN: Upravo jesam jer znate ko sam! Najveći živi nemački naučnik!

GABRIJEL: Posle Ajnštajna ili pre njega?

HAGEN: Nudim vam rad, talenat, život, odričem se Nobelove nagrade a vi meni o tom Jevrejinu! O, Bože, terate me da vičem.

GABRIJEL: Samo momenat.

Gabrijel pusti ploču. Postepeno pojačava jačinu. Hagen se hvata za uši

ANDREWS SISTERS:

They made him blow a bugle for his Uncle Sam.

It really brought him down because he could not jam.

The captain seemed to understand,

Because the next day the cap' went out and drafted the band.

And now the company jumps when he plays reveille.

He's the boogie woogie bugle boy of Company B.

Gabrijel nevešto odigra par taktova u sving maniru i sedne u stolicu.

HAGEN: Dosta!

Gabrijel zaustavi ploču

HAGEN: Ovo je neki novi način ispiranja mozga na američki način? Čovek vašeg ranga bi pre pustio džez.

GABRIJEL: Pustite sad muzički ukus! Ovo je ono što je dobilo rat, gospodine Hagen! Sestre Endrjuz! Naši momci su išli u rat slušajući ovu pesmu a znali su da će neki od njih poginuti, zapamtite! I, gde je tu uteha? Njihov raj nije imao anđele. Oni su sanjali da će ako popiju metak u raju deliti postelju sa Sofijom, Maksin i Peti Endrjuz. Ili ako prežive, svejedno. Vaši su jurišnici u naci-paklu mogli eventualno da dobiju redaljku sa Hitlerom, Geringom i Gebelsom! I komunisti će propasti kao vi, videćete! A zašto? Oni polaze od idealja, od nekog besklasnog društva u kojem će svi biti skromni, siroti i srećni a ljudi nisu takvi. Ljudi su pohlepni su a mi im to dopuštamo. Štaviše, mi gramzivost pospešujemo i u tome je naša snaga! E, kad je takva stvar recite mi onda gde ste vi u toj priči?

HAGEN: Pre nego što pobedite s vašom ekonomijom i propagandom moraćete da izvojujete par bitaka, zar ne? Dve stotine hiljada i ni centa manje!

GABRIJEL: Da nije previše?

HAGEN: Ne! Zbog vašeg tajnog projekta propuštam Nobelovu nagradu!

GABRIJEL: Savetujem malo skromnosti-mogli ste da propustite život.

HAGEN: Meni je život Nobelova nagrada! I znate da sam u pravu što se tiče pobeda u budućim sukobima.

GABRIJEL: Možda nam trebaju pobeđe ali na sporednim ratištima. Sto pedeset hiljada.

HAGEN: A Kinezi? Ako crveni tamo pobeđe to je daleko od malog ratišta. Sto šezdeset hiljada.

GABRIJEL: Zaboravili ste da mi kupujemo države i režime. Sto četrdeset pet.

HAGEN: Sto četrdeset i da mi Belzen bude asistent.

Pauza.

GABRIJEL: Sto dvadeset pet i gotovo.

HAGEN: Plus Belzen?

GABRIJEL: Plus Belzen. I onako nije mnogo koristan.

HAGEN: Upravo ste napravili posao stoleća.

Mrak

Scena treća-1950.godina

Idilična panorama Srednjeg Zapada. Sto u dvorištu. Na stolu je eksajg za ručak za troje. Za stolom sedi Hagen. Umoran je, pije kafu koja se puši. Vraća šolju na sto. Posmatra kafu koja isparava. Dune u dim, mahne rukom kao da ga hvata. Omiriše dlan. Otpije kafu a zatim ponovi taj postupak još jednom. I još jednom. I još jednom. Dolazi Gerta, sa pregačom oko struka.

GERTA: Štrudla će mi izgleda izgoreti.

HAGEN: M?

GERTA: Moja štrudla će izgoreti.

HAGEN: Osetićeš po mirisu. Sedi.

GERTA: Ne mogu da sedim. Ovo američko brašno je nepredvidljivo a šporeti na struju prejaki- nikad ne znam kad će hrana biti gotova.

HAGEN: Nervira me kad si tako užurbana. Glas ti postane skoro pa piskav. Sedni.

Hagen ponavlja svoj ritual sa kafom. Gerta sedne,

GERTA: Taj Amerikanac ponovo kasni.

HAGEN: M-da.

GERTA: Jenkiji su tako prosti.

HAGEN: Da. Uglavnom.

Hagen ponavlja svoj ritual sa kafom.

GERTA: Da li je sve u redu dragi?

HAGEN: Gas. Svaki gas miriše-tvoja štrudla, moja kafa, kad izgore, kad ispare- sve je to gas. Gas i ugalj zapravo.

Pauza.

GERTA: Dosadno mi je ovde.

HAGEN: A šta bi sa gospođom Makferson? Vas dve ste se baš često posećivale.

GERTA: Tempi pasati. Gospođa Makferson više neće dolaziti a bila mi je jedina prijateljica. Pročitala je neki članak o naučnicima koji su radili za Hitlera a sad su na platnom spisku SAD.

HAGEN: Licemerna kučka!

Pauza

GERTA: Usamljena sam, dosadno mi je!

Pauza

HAGEN: Čovek me je opet pobedio.

GERTA: Ne razumem te.

HAGEN: Neki čovek, čovek kao simbol.

GERTA: Ti si iznad svih ljudi,

HAGEN: Nisam i nema Nobelove nagrade za mene.

GERTA: Biće dragi, biće!

HAGEN: "Običan eksperimentator", "Pripravnik za Mengela". tako me zove Gabrijel.

GERTA: Skinućeš ti Gabrijela s vrata i dobiti Nobelovu nagradu. Kako si profesora Rozenberga tako ćeš i njega!

HAGEN: Šta si rekla?

GERTA: Ništa!

HAGEN: Ne želim da se ime tog Jevrejina pominje u ovoj kući, razumeš? Nikad, ali nikad ga ne spominji! Razumeš?

GERTA: Razumem.

Pauza

HAGEN: Neću skinuti Gabrijela. Ne sa ovakvim rezultatima eksperimenata. Faktor čovek.

GERTAS: Kako?

HAGEN: Gas možeš namirisati kad krene na tebe- čoveka ne. Čovek je ubojitiji od gasa. Ali, sad ni čovek nije bitan-sa svim tim kompjuterima,radarima, raketama, mlaznim motorima i infantilnim kosmičkim snovima Vernerona Brauna. Vatra, štroka, buka. Ovaj svet je operisan od suptilnosti.

GERTA: Daj sebi trenutak odmora dragi. Bez obzira što si najveći ti moraš naći trenutak odmora.

Moraš!

HAGEN: Kako da se odmorim?

GERTA: Pusti me da ti pokažem.

Gerta mu sedne u krilo. Miluje ga. Pauza

HAGEN: A nije ni čudo što Braunu tako dobro ide. Amerikance je lako fascinirati. Detinjasti su kao i

on.

GERTA: Pusti sad njih.

HAGEN: Na sreću nisu ni svi Jenkiji takvi.

GERTA: Meni su oni svi isti.

HAGEN: Skoro i da jesu. Nema ovde mnogo ljudi kao što je mladi Paterson iz laboratorije. A trebalo bi da bude.

GERTA: Molim?

HAGEN: Mladi Paterson, u laboratoriji. Pričao sam ti o njemu.

GERTA: Ne, nisi. Naslutila sam nešto ali...

HAGEN: Paterson je veliki posvećenik. Provodi u laboratoriji i osamnaest, dvadeset časova. Ipak, stignemo da pričamo i o umetnosti, nauci, politici. Iznenadilo bi te koliko su neki američki naučnici slični s nemačkim. Čak i po pitanju ideologije. Evo, Paterson je mišljenja da su beli Amerikanci išli u sulud rat protiv svoje arijevske germanske sabraće.

GERTA: Mladi Paterson. Ne spominji ga toliko, molim te.

HAGEN: Na šta misliš?

GERTA: Ni na šta ne mislim samo kažem da budeš oprezan. Tek smo se navikli na ovaj dom.

HAGEN: Navikli? Šta mu fali pa da moramo da se navikavamo?

GERTA: Rekli su da liči na Bavarsku ali, ne, daleko je od toga. Divlje, zabačeno, necivilizovano.

Tačno se vidi da su ovde živeli Indijanci.

HAGEN: Šta hoćeš da kažeš?

GERTA: U stranoj smo zemlji i taoci. Treba da budeš oprezan.

HAGEN: Oprezan? U vezi sa čim?

GERTA: U vezi sa izborom saradnika.

HAGEN: Da otpustim Belzena? Koga bih onda zavitalavao?

GERTA: Misliš sam na privatne saradnike.

Gerta ustaje i poljubi ga u čelo.

HAGEN: Henk je drugačiji, veruj mi.

GERTA: Neće li Belzen biti ljubomoran?

HAGEN: Neka bude ljubomoran. Uostalom, to se davno završilo.

GERTA: Zašto ti je onda asistent?

HAGEN: Jer je boljeg teško naći. A i lakše mi je kad ga držim na oku.

GERTA: Iživljavaš se na njemu kao da je obični sluga.

HAGEN: Samo se svetim za ono od pre pet godina. Ništa više.

GERTA: Kako želite, doktore Majsner.

HAGEN: Nikako da se naviknem na to ime.

GERTA: Navikni se, kao što sam se ja pomirila s tim da je moje lažno devojačko Koen.

Hagen zgrabi njenu ruku i poljubi je.

HAGEN: Hvala ti što se tako brineš za mene.

GERTA: Ja samo pomažem najvećem nemačkom naučniku, to je sve. Idem da proverim štrudlu.

Hagen ponavlja ritual sa kafom.

HAGEN: Gas mi ponovo beži.

Dolazi Belzen. Svečano je obučen

BELZEN: Gospodine Hagen.

Hagen se trgne a zatim zauzme ležernu pozu

HAGEN: Gospodine Belzen. Koji povodom?

BELZEN: Dobrim, veoma dobrim.

HAGEN: Bolje požurite nemam vremena.

BELZEN: To vidim .

Belzen seda za sto.

BELZEN: Ručak za troje. O pa stvarno niste trebali!

HAGEN: I nisam.

BELZEN: Šteta. Nema veze, ionako ne planiram da ostanem dugo. Vidite, ja imam samo jedan cilj a to je da budem slobodan. Pratite me?

HAGEN: Ne.

BELZEN: Slobodan od vas.

HAGEN: To je već preciznije.

BELZEN: Sanjate li vi nekad gospodine Hagen?

HAGEN: Kako to mislite?

BELZEN: Nekog određenog.

HAGEN: Sanjao sam vas ako na to mislite ali ne više. Ne otkad ste me izdali.

BELZEN: A vi? Moju poslednju želju niste ispunili.

HAGEN: Preživeli ste bombardovanje.

BELZEN: Preživeo ali povređen.

Dolazi Gerta.

GERTA: Dragi, iznenadićeš se ali štrudla je baš uspela.

BELZEN: Gospodo.

Gerta je u šoku.

BELZEN: Niste me očekivali? Ništa za to. Ja bih cejlonski čaj.

HAGEN: Šali se samo, draga. Ne treba mu ništa, zar ne?

BELZEN: Apsolutno ne. Apsolutno se ne šalim. Meni stvarno treba šoljica cejlonskog čaja.

HAGEN: Samo šala, draga. Gospodin neće dugo.

GERTA: Iskreno se nadam.

Gerta odlazi

HAGEN: Šta želite? Recite već jednom i idite.

Belzen uzima kolačić sa poslužavnika i proguta ga. Zatim uzima poslužavnik, prinese ga suprotnoj strani stola. Zavali se u stolicu i gricka kolačice

BELZEN: Što ste nestrpljivi ko da ste neki Austrijanac? Stići ćemo do toga. Mene ne sanjate to smo rekli. A sivu sobu, sanjate li nju? Sva ta lica, iskriviljena, krvava, kao da ih je kuga pokosila, nisu li strašna?

HAGEN: Ne sećam se.

BELZEN: A ono selo od prošle godine u Latinskoj Americi? Ni toga se ne sećate?

HAGEN: Šta s tim?

BELZEN: Ko bi rekao da su deca od pet godina komunisti. Pogađa li vas to?

HAGEN: Moral i etika miniraju kreativnost.

BELZEN: Pogađa li vas to?

HAGEN: Mrtvi bar ne govore gluposti.

BELZEN: Lepo ste to rekli. Nema larme-vrata su po vašem naređenju bila sound proof da se izrazim jezikom naših okupatora.

HAGEN: Okupatora, inače vaših najboljih poslovnih partnera. Pardon vašeg oca. Žilav gospodin.

BELZEN: Šta to znači?

HAGEN: Hoćete da vam otrujem oca da bi dobili slobodu. To hoćete?

Pauza.

BELZEN: Zgodna sugestija ali ne. O vama se radi. Vi mi morate dati slobodu.

HAGEN: Ili?

BELZEN: Vi ne možete sami da zaključite? Koliko ste dobro upoznali Ameriku za ovih pet godina? Ne samo kontinent već način života.

HAGEN: Na šta konkretno mislite?

BELZEN: Na američku ljubav prema rančevima kao što je Ksanadu koji se nalazi na pola sata vožnje odavde.

HAGEN: Nije mi jasno.

BELZEN: A institucija privatnog detektiva, ni to vam nije jasno?

HAGEN: Ni najmanje.

BELZEN: A Henk Paterson, ni to ime vam nije poznato?

Pauza.

HAGEN: I to je sve što imate?

BELZEN: To i činjenicu da vam eksperimenti ne napreduju. Kad se sve to sabere...

Hagen zgrabi šoljicu i gađa Belzenu.

HAGEN: Henka izostavite iz svega ili...

BELZEN: Ili šta?

HAGEN: Ili ču sve priznati i povući vas sa sobom.

BELZEN: To je blef. Uostalom, mali Henk će biti izložen šikaniranju priznali vi ili ne. Šteta! Kraj
briljantne karijere koja je mnogo obećavala ili još jedna priča o protraćenoj mladosti.

HAGEN: Ili slom sna o velikom nasledstvu. Vi izaberite.

BELZEN: Niste toliko bliski s njim.

HAGEN: Proverite.

BELZEN: Niste vi za zatvor.

HAGEN: Već sam bio tamo. Sad je red na vas.

Pauza. Krene Belzen u pravcu iz kojeg je došao. Prolazi pored Hagen. Zamahne na njega

HAGEN: Ne!

BELZEN: U pravu ste. Još ne.

Belzen odlazi. Hagen umorno seda na stolicu. Izvlači cigaru iz unutrašnjeg džepa sakoa i pali je. Dolazi Gerta

GERTA: Ti opet pušiš.

HAGEN: Moji poroci su muškarci i duvan. Kao da je to neka novost.

GERTA: Šolja je tamo a stolnjak je isflekan. Šta se to dogodilo?!

HAGEN: Opet buka, opet prokleta buka!

GERTA: Dragi, rekla sam ti za njega. Upropastiće nas!

HAGEN: Počisti taj sto! Smesta!

GERTA: Ali dragi...

HAGEN: Gubi se! Smesta!!!! Glupava ženturačo!

Gerta odjuri. Dolazi Gabrijel

GABRIJEL: Kakva je to buka? Ima li nekih problema u bračnom raju?

HAGEN: Ne, nipošto, pukovniče Gabrijel.

GABRIJEL: Generale Gabrijel. Kao da ste zaboravili da sam unapređen pre tri godine.

HAGEN: O, izvinite, stalno zaboravljam.

GABRIJEL: A ja vas stalno podsećam.

HAGEN: Izvolite, sednite.

GABRIJEL: Ne bih. Sam određujem kad će sesti ili ustati. A vi, malo sređujete atmosferu, onako oštro, muški? Kao pravi muškarac,a ?

HAGEN: Mislim da to nije vaša briga.

GABRIJEL: A ja eto mislim da jeste kao i sve ostalo. Kad je u pitanju meni blizak Komitet za antiameričku delatnost-sve je podložno proveri, pa i privatni život. Recimo, vaš ljubljeni Henk. Gadna navika a? Sto puta gora od pušenja.

Gabrijel mu uzima cigaru i pučka je

GABRIJEL: A da li ste znali da je njegov brat crven? Da li ste to znali? I da li ste se možda zapitali da li mali radi za Ruse? Ne?

HAGEN: Ja nikad ne bih....

GABRIJEL: Nikad ne bi šta? Slušaj me, mali bedni laborantu. Možda si sa svojim gasovima uspeo da središ par komunjarskih sela u nekoj latinoskoj vukojebini ali to je sve što si uradio. Tvoja ružičasta magla je daleko od onoga što si mi obećao u Nemačkoj. A sad još i ovo...

HAGEN: Zamolio bih vas da napustite moj dom.

GABRIJEL: Ovo je vlasništvo Vlade SAD. Ti si vlasništvo Vlade SAD!Razumeš?

HAGEN: Gubite se!

Gabrijel ga iskusnim udarcem udari u stomak. Zauzme boksersku pozu

GABRIJEL: Ko je sad jak, a naci? Ustani. Imam svež aperkat, samo za tebe!

Dolazi Gerta.

GERTA: Šta se to događa?

GABRIJEL: O, gospodo. Baš učim vašeg muža novoj realnosti.Što me gledate tako? Da znate za Patersona i vi bi udarili.

GERTA: Ne bih. Znam za njega.

GABRIJEL: A za sivu sobu? Znate li to?

Pauza

GERTA: Meni moj muž sve priča.

GABRIJEL: Sve?

GERTA: Da, sve.

Pauza

GABRIJEL: S kim ja radim? Vi ste monstrumi, oboje!

Hagen ustaje

HAGEN: Mi smo samo civilizovani ljudi, generale. Mi smo isto onoliko civilizovani koliko i Francuzi u Maroku, Italijani u Absiniji, Britanci u desetinama kolonija ili vi u nekoj latinameričkoj misiji. Mi smo nova i stara realnost, mi smo nauka, mi smo progres!!!

Gabrijel ga udari u stomak

GABRIJEL: Zahvali Bogu što smo u Koreji zaratili sa žutacima pa nam treba tvoja pomoć inače bih te izbušio kao sito. I vas gospođo. A malog Patersona da si ostavio! Tvoje pederisanje se ovde nepovratno završava!

Gabrijel okreće leđa i odlazi

HAGEN: Uvek ćemo vam trebati! Zapamtite! Uvek! Do kraja sveta!

Mrak

Četvrta scena-21.novembar 1963.godine

Proplanak, tajna lokacija negde na Srednjem Zapadu. Sa puškom i cigaretom u ustima стоји Gabrijel u ratničkoj pozici. Pored njega је Hagen

GABRIJEL: Vuci!

Povlačenje mehanizma, off. Gabrijel puca. Hagen zakasni u pokrivanju ušiju

GABRIJEL: Probajte da pucate. Biće vam zabavno.

HAGEN: Neka hvala.

GABRIJEL: Vama se baš ne dopada ovaj sport, a Hagenu?

HAGEN: Zapravo ja to ne smatram za sport.

GABRIJEL; Da niste naprasno postali pacifista?

HAGEN: Ne, nisam.

GABRIJEL: Švaba pacifista? Zvuči kao naslov nekog naučnofantastičnog filma. Vuci!

Gabrijel puca. Hagen se strese

GABRIJEL: A, sad sam se setio! to je prevelika buka za vaše hipersenzitivne uši. Jel tako?

HAGEN: Pa, da.

GABRIJEL: Da, mi Amerikanci smo bučni i nasilni. Jel tako?

HAGEN: Nisam to rekao.

GABRIJEL: Ali ste to mislili. Nema veze, budite iskreni.

HAGEN: Da ste glasni-glasni ste.

Pauza

GABRIJEL: Pošteno. Evo, da i ja otvorim srce: ja sam Švabe uvek mrzeo mada sam vas duboko poštovao.

HAGEN: Znam.

GABRIJEL: Vuci.

Gabrijel puca

GABRIJEL: Pa, šta vas sad dovodi kod mene? Hoćete neku drugu lokaciju? Žena je našla ljubavnika koji joj ne odgovara pa želi boljeg? Pazite, ja sam i dalje neženja.

HAGEN: Ne, daleko od toga.

GABRIJEL: Ne ljutite se zbog ovih reči? Vi baš nemate kičmu.

Pauza

GABRIJEL: Recite hvala.

HAGEN: Hvala.

GABRIJEL: Dakle, gospođa je zadovoljna?

HAGEN: Da.

HAGEN: Znači, mlekadžija dobro radi svoj posao.

Pauza

GABRIJEL: Šalim se. Šta hoćete? Ubledeli ste kao da će vas svako malo kidnapovati Izraelci. Ne bojte se, niste vi Ajhman, Mislim, nemate njegovu harizmu.

Gabrijel se smeje

HAGEN: Kako shvatam, vi imate probleme sa Fidelom Kastrom.

GABRIJEL: Mi imamo Fidela Kastru i to je mnogo više od problema a vi ciljate previše visoko.

HAGEN: Kao i vi sa vašom puškom.

GABRIJEL: Manite se podilaženja. U Koreji niste uradili Bog zna šta a ni Kongo nije bio spektakularan.

HAGEN: Izvinite, ali Kongo je bio veliki uspeh. Pobili smo sve komuniste u rudniku dijamanata.

GABRIJEL: Da, njih i pet Čcombeovih ljudi.

HAGEN: Šta je pet majmuna u odnosu na progres?

GABRIJEL: Kakav progres? Rudnik je trajno kontaminiran, idiote! Vuci!

Gabrijel puca

GABRIJEL: Kakav novi falični plan nudite ovom prilikom?

HAGEN: Koncentrovani gas, hagenit, u hemijskoj olovci.

GABRIJEL: Nazvali ste ga po sebi. ne može.

HAGEN: Pa kako da ga nazovem?

GABRIJEL: Gertijum, po ženi. Nastavite ali ne očekujte ništa spektakularno. Puštam vas da pričate samo zato što me zabavljaju vaše ideje.

GABRIJEL: Dakle, gertijum, novi tip samorazgrađujućeg gasa. Jedan kubni mililitar bi ubio Kastru.

GABRIJEL: Ali...

HAGEN: Ne postoji "ali" i, što je najlepše, gas se ne bi osećao u vazduhu nakon petnaest minuta i tako niko ne bi mogao da okrivi Ameriku.

GABRIJEL; O, pa to je baš zgodno. Vuci.

Gabrijel puca

GABRIJEL: Promašavam ceo dan. Stvarno ne znam šta mi je. Mora da je to zato što mi dišete za vratom.

HAGEN: Ali, morate me saslušati. Ovo može da promeni istoriju.

GABRIJEL: Dosta sam vas ja slušao. U stvari, nema više razloga da pričamo.

HAGEN: Ali, ja sam vam poslao sve papire, proračune... Vi to sigurno niste pročitali.

GABRIJEL: Naprotiv. Pročitao sam vaš predlog akcije "Brada" još pre dva meseca.

HAGEN: Pa što mi onda niste odgovorili? Što ste me pustili da ga prepričam?

GABRIJEL: Zabave radi. Slušajte, vaš plan zahteva da Kastro pritisne dugme olovke kad bude sam, u zatvorenoj prostoriji, da ne primeti ništa a zatim intenzivno udiše gas pet minuta.

HAGEN;U čemu je problem?

GABRIJEL: U "ako". Plan poseduje previše "ako" za tajnu službu. Ali, ne mislite mnogo o tome. To više nije vaš posao.

HAGEN: Kako? ŠALITE SE!

GABRIJEL: Ne kad govorim o poslu. Rasporedio sam vas u novi tim. Vuci!

Gabrijel puca

HAGEN: Kako? Gde?

GABRIJEL: To će vam naknadno biti javljeno.

HAGEN: Ne, nemojte, molim vas.Učiniću sve što treba.

GABRIJEL: Ne možete i u tome i jeste problem.

Gabrijel krene. Hagen mu preseče put

GABRIJEL: Šta to pokušavate?

Hagen klekne pred njim

HAGEN: Preklinjem vas, ne činite to! Znam da sam blizu. Moj projekat je tako bлизу rešenja. Molim vas, dajte mi još godinu dana i dobiću Nobelovu nagradu!

GABRIJEL: Nobelovu nagradu? Ti si potpuno izgubio kompas!

HAGEN: Molim vas, ne odbacujte ovako veliki projekat! Pokolenja će vas proklinjati zbog toga!

GABRIJEL: Pomeri mi se s puta i zahvali Bogu što te nismo eliminisali.

Gabrijel spusti pušku na hagenovu glavu. Puška škljocne. Pauza

GABRIJEL: Ja sad moram da idem na avion.

HAGEN: Čekajte, kuda čete?

GABRIJEL: Moramo sutra da sačekamo Džeј Ef Keja u Dalasu.

HAGEN: Čekajte, ja sam propao! Čekajte!

Gabrijel odlazi. Mrak

Peta scena- novembar 1969.godine.

SAD-projekciona sala eksperimentalnog centra na tajnoj lokaciji, negde na Srednjem Zapadu.Na sceni sede Belzen i Hagen. Hagen je desno a Belzen levo. Između njih je projektor sa slajdovima. Slajdovi sa prizorima koje Belzen spominje se projektuju na njihovim licima i na sobi. Hagen izgleda stariji deset godina od svoje prave dobi. Pored njega je visoka pepeljara iz koje vire pikavci. Smrknut je. Pokreti su mu usporeni, teški. Belzen drži taster za menjanje slajdova i pritiska ga nakon svakog slajda

HAGEN: Koreja, Kuba i sad Vijetnam. I svaki put sve niže u službi. Izgubio sam laboratoriju, izgubio sam profesiju. Prokleti defolijanti! Ja gledam snimke užasa koji su posejali prokleti defolijanti! Čujete li me Belzen?

BELZEN: Možda niste radili dovoljno dobro.

HAGEN: Kako?

Belzen pritiska dugme i menja slajd

BELZEN: Sektor 25-džungla na granici Severnog i Južnog Vijetnama-pre dejstva "ejdžent orindža".

HAGEN: Šta ste rekli?!

Pauza

BELZEN: Ja... Ništa, izvinite.

HAGEN: Nastavite, nastavite.

Menja se slajd

BELZEN: Sektor 25- dan posle.

HAGEN: Haos, ponovo haos! Strašno! Umesto da naša nadrasa uživa u ovim šumama mi ih uništavamo. Bože, šta li će deca jednog dana udisati ako razorimo šume? Vi znate, Belzen, koliko su šume važne za proizvodnju kiseonika.

BELZEN: Znam, znam.

Menja se slajd

BELZEN: Selo na granici Južnog i Severnog Vijetnama. Deca su snimljena dva dana nakon dejstva “ejdžent orindža”.

HAGEN: Pogledajte ih-oni će preživeti!

BELZEN: Neće. Daju im godinu do dve najviše.

HAGEN: A za to vreme će naučiti da pucaju i pobiti ne znam koliko belih vojnika. Amerikanci sami sebi kopaju grob kad

gadaju najizdržljiviju rasu defolijantima! Pazite, žuti će nam doći glave, žuti!

Belzen se nasmeje. Hagen ga pogleda i on prestane sa smehom. Snimak se menja.

BELZEN: Još Vijetnamaca izloženih “ejdžent orindžu”.

HAGEN: Očigledno veća količina “orindža”. Šteta po sve pa i po njih. Proći će kroz besmislenu agoniju a sve može biti mnogo drugačije.

Snimak se menja.

BELZEN: Evo ga i Vijetkongovac kojeg je ubio koncentrovani “ejdžent orindž”.

Hagen besno udari po naslonu za ruke

HAGEN: Ovo je besmisleno! Zašto mi ovo uopšte gledamo? Žaliću se Gabrijelu!

BELZEN: Opet?

Pauza

HAGEN: Zar ja da radim na nekim otrovima za korov? Šta oni misle da sam ja-neki retardirani agronom?

Snimak se menja

BELZEN: Evo ga i mali kuriozitet-američki vojnik neposredno posle dejstva ejdžent orindža”.

Pauza.

HAGEN: Sad mogu da umrem.

BELZEN: Kako?

HAGEN: Konačno sam se i lično uverio da su Amerikanci počeli da eksperimentišu na ljudima-prvo na žutoj rasi a onda i na svojima. Nema više besmislenog ubijanja ovaca po Teksasu sad kad su usvojili moje metode!

BELZEN: To je bila samo greška. “Prijateljska vatra”.

HAGEN: Kakva prijateljska vatra? Testiraju oni na svojima uveliko!

BELZEN: Ali, to je greška.

HAGEN: Kao što je Hitler slučajno ubijao mentalno retardirane? Slučajno zbog eksperimenta.I oni su kao mi, i oni!

BELZEN: To nema veze s vama.

HAGEN:Što negiraš? Da nije negde prisluškivač?

Hagen opipava ispod sedišta

BELZEN: Nije. Samo hoću da vam kažem da više ništa nema nikakve veze s vama.

HAGEN: Kako?

Belzen pritisne taster projektorra. Nestane slike.Mrak. Pali se svetlo.Belzen stoji, likujući, iza Hagena.

Hagen pokušava da ustane. Belzen ga pribije uz stolicu

BELZEN: Bio sam lud što sam vas voleo, što sam vam se divio! Zaljubljena budala! Ali, sad imam snage i mogućnosti da se popravim i zato vam kažem: vi ste, jeste, bili ste i bićete ništa više do kvazinaučnik. Vi nemate u sebi inventivnosti, nemate ideju, samo prazna taština bavarskog bonvivana. Ono što vi radite može da uradi svaki inteligentniji srednjoškolac. Kun je dobio Nobelovu nagradu, Braunovi kosmonauti od pre neki mesec skakuću po Mesecu a šta vi radite? Vaši bojni gasovi ne funkcionišu, vaše ideje su prazne, vi ste niko i ništa!

HAGEN: To nije istina!

BELZEN:Na čemu radite? Ejdžent orindž, defolijant, ne gas, bedni ubica drveća, to je ono na čemu radite i to kao pomoćnikovog pomoćnika pomoćnik!

HAGEN: Ja i dalje radim ozbiljno.A kad opadne lišće, videćete, Vijetkong će se predati.

BELZEN: Predati? Kopaju tunele pod zemljom, gospodine Hagen, čitavu mrežu tunela!

HAGEN: Baciću ja gas na njih!

BELZEN: Zbilja a ko će vam to dopustiti? Švedska akademija nauka?

HAGEN: Nemojte vi mene. Ja radim ozbiljno.

BELZEN:Ma je li? A šta je tu ozbiljno? Taj ejdžent orindž može da ubija čoveka godinama, da ga, iz dana u dan grize i jede kao što ste vi mene. Steriliše ga, ruži, kanceriše, ubija polako, sasvim polako. I svi to vide. A čovek vrišti u agoniji od bolova. Vrištiiii!

Belzen ga stegne oko vrata. Hagen se bezuspešno otima. Belzen ga pusti. Hagen pada na zemlju.

Hagen se bori za vazduh. Belzen se smeje. Hagen uzima pepeljaru i zgrabi je. Krene na Belzenu.

Belzen ne prestaje da se smeje

HAGEN: Šta se kog đavola smejetе?!

BELZEN: Umro mi je otac.

HAGEN: I to je razlog za smeh?

BELZEN: Da, ako mi je ostavio ogromnu imperiju. Pitao sam Gabrijela. Više nisam vaš laborant.

Ovakav čovek može poslužiti mnogo bolje u okvirima ove “nove realnosti”, da ga citiram.

HAGEN: Molim?

BELZEN: Nemačka se podigla iz pepela, dragi moj baš kao što ste predvideli!

Teatralno ga ljubi u čelo

BELZEN: Demokratska Nemačka, kapitalistička nemačka ceni svoje industrijalce i ubraja ih u stubove društva. Ja sam ugledan, Diter!

HAGEN: Vi? Ugledni?

BELZEN: Jesam, za razliku od vas. Ali, ne brinite, naći će vam neko asistentsko mesto.

HAGEN: ne možete tako, moj dogovor sa Gabrijelom...

BELZEN: Gabrijel se već složio.

Hagen uz tresak ispusti pepeljaru na pod.

BELZEN: U stvari, mislim da će Hagerti želeti da radi sa vama. Treba mu neko iskusan. Iskusan u pokušajima, mislim.

HAGEN: Ne Hagerti, samo ne Hagerti!

BELZEN: Da, Hagerti.

HAGEN: Ali, moja karijera, moji planovi bio sam toliko blizu! Asistent! Ja! Najveći naučnik germanske rase! I to kome?!

BELZEN: Hagerti je pouzdan saradnik. To svi znaju.

HAGEN: Hagerti ne samo da je mlad i zelen u poslu nego je još i Crnac!

BELZEN: To je još jedna nova realnost koju treba da prihvate. I budite mi zahvalni. Mogao sam maločas da vas ubijem bez ikakvih propratnih neprijatnosti. Postao sam toliko bogat da mogu da se provučem s jednim a možda i više ubistava. Zbogom!

Belzen podigne stisnutu pesnicu

BELZEN: Be black and be proud!

Belzen odlazi. Hagen zausti da nešto kaže ali izgubi dah. Hagen se uhvati za srce, zaklati, padne na kolena a zatim se ceo skljoka na pod. Mrak

Scena šesta-1975. godina

SAD. Trem kuće generala Gabrijela. Na sredini trema je stolica za ljudjanje u kojoj se klati Gabrijel. Pored stolice je flaša viskija. Vrti se gramofonska ploča "na prazno". Gabrijel uz napor uzima viski.

Pije

GABRIJEL: Marija, Marija Gonzales de bla bla, počisti ovaj trem ili će ja da počistim tvoju meksikansku guzicu!

Pauza.

GABRIJEL: Marija!

Pauza.

GABRIJEL: Gde si, glupa kučko? Zar ne znaš koji je dan?

Pauza.

GABRIJEL: Četvrtak a ona dolazi petkom. Budala!

Nailazi zamaskirana prilika. U crnom je kaputu i ima crnu masku koja otkriva samo oči i usta

GABRIJEL: Ej, momak, ideš na neki maskenbal? Da ti ne bude malo vruće?

Zamaskirana prilika vadi pištolj i puca u Gabrijela.

GABRIJEL/šištavo/: Zašto?

Pauza

GABRIJEL: Ko si ti?

Pauza

GABRIJEL: Gadno si me ranio i sva je prilika da će umreti. Zaslužujem bar da ti vidim lice.

Pauza

GABRIJEL: Ko si ti?

Pauza

GABRIJEL: Zar ne želiš da me pogledaš u oči kad me ubijaš, a Hagenu?

Pauza. Zamaskirani skida masku. Okrenut je leđima publici

GABRIJEL: Ko si ti?

ZAMASKIRANI: Ne prepoznaćeš me?

GABRIJEL: Ne.

ZAMASKIRANI: Ja sam Miloš Jakubek. Da li me se sad sećaš?

Gabrijel se usiljeno smeje

GABRIJEL: Jakubek, druže stari. Prošlo je trideset godina.

JAKUBEK: Da, trideset godina otkad si me predao Sovjetima, petnaest godina otkad su me pustili iz zatvora i pet godina otkako sam prebegao u Ameriku kao Jozef Novotni.

GABRIJEL: Mislim da nema razloga da ti se sad lažno izvinjavam. Sve što sam radio radio sam za SAD i ne kajem se. Državna posla, znaš kako je.

JAKUBEK: Ne, ne znam kako je. Reci mi.

GABRIJEL: I ti bi da su ti tvoji naredili učinio isto.

JAKUBEK: Ali nisu i ne, nisam uradio takvu gadost.

GABRIJEL: Oprosti.

JAKUBEK: I to je sve što imaš da mi kažeš nakon užasa koje sam doživeo?

GABRIJEL: Logor, bekstvo, emigracija... Pa, vidim da si vodio zanimljiv život.

JAKUBEK: I ne slutiš koliko.

GABRIJEL: A tražio si me koliko?

JAKUBEK: Malu večnost.

Jakubek mu prilazi, uzima viski i sipa na ranu. Gabrijel vrišti

GABRIJEL: Ne ranu, samo ne ranu!

JAKUBEK: Reci mi nešto i skratiću ti muke.

GABRIJEL: Veruj mi-ništa ne znam.

Jakubek sipa još viskija na ranu

JAKUBEK: Sećaš li se sad?

GABRIJEL: Ne, ne znam stvarno. Čekaj da ti objasnim.

JAKUBEK: Nemam vremena za čekanje. Pucaću ti među noge.

GABRIJEL: Nemoj, to je istina. ne znam ništa.

JAKUBEK: Reci šta znaš, odmah!

GABRIJEL: Dali smo mu novi identitet, dom, sve. Zvao se...Daj mi malo tog viskija.

Jakubek mu sipa viski na ranu. Gabrijel zaurla

GABRIJEL: U usta, molim te!

Jakubek ga naliva viskijem

GABRIJEL: Njegovo prvo lažno ime je bilo Majsner a onda je 1969. godine zglajzao u službi. Propao je i preživeo tri srčana udara ako te to nešto teši.

JAKUBEK:Ako je živ-ni najmanje.

GABRIJEL: Živ je.

JAKUBEK: Gde je sad?

GABRIJEL: Ne znam. Odlučili su da ga pomere na drugu lokaciju. Nadenući su mu i novo ime.

JAKUBEK: Koje?

GABRIJEL: Ne znam.

JAKUBEK: Lažeš!

GABRIJEL: On tada nije više bio moj slučaj a koju godinu kasnije ni ja nisam bio svoj slučaj.

JAKUBEK: Kako to misliš?

GABRIJEL: Čuo si za aferu Votergejt? Ja sam bio jedan od njih.

Jakubek ga preturi sa stolice. Gabrijel padne uz jauk

GABRIJEL: Nemoj, nemoj! Još imaš šanse da se izvučeš, nemoj me, molim te!

JAKUBEK: Gde je?! Gde?!

GABRIJEL: Rekao sam ti. Ne znam. Penzionisan sam pre vremena. On više nije moje zaduženje.

JAKUBEK: A čije je?

GABRIJEL: Ne znam!

Jakubek čučne pored njega i prisloni mu pištolj uz butinu

JAKUBEK: Pucaću ti u jednu pa u drugu nogu. Jednu pa drugu ruku. Pa u stomak. Pa u...

GABRIJEL: Nemoj, molim te, nemoj! Ne znam, stvarno ne znam! Rekao bih ti da znam!

JAKUBEK: A rekao bi mi?

GABRIJEL: Naravno da bih. On je monstrum!

JAKUBEK: Ako ti tako kažeš.

GABRIJEL: Slušaj, Miloše, žao mi je zbog svega što sam uradio ali ja nisam imao ništa protiv tebe.

Bili su to interesi Vlade, ne moji! Svestan sam tvojih muka ali, veruj mi, da je trebalo, ja bih žrtvovao i sebe.

JAKUBEK: Žrtvovao? Ti mene nisi žrtvovao- ti si me raščerečio! Znaš li kako izgleda petnaest godina u Sibiru? I to čoveku kojeg su Osvjenčim i gasovi unakazili? Lice, bubrezi, pluća, jetra, nema dela mog tela koji je zdrav! Raspadam se!

GABRIJEL: Znam ali bar imaš neku šansu. Ako si izgurao trideset godina...

JAKUBEK: Doktori kažu da trideset prvu neću izgurati i sad me baš briga šta će uraditi s tobom?

Shvataš?

GABRIJEL: Smiluj se.

Pauza.

JAKUBEK: Kao što si se ti smilovao na one nesrećnike u Hagenovom logoru?

GABRIJEL: Hagen ih je pobio- ne ja!

JAKUBEK: Ti si ih ubio drugi put kad si pustio ono čudovište. Ubijao je tvoje saveznike, ubijao je tvoje ljude a ti si ga spasao i žrtvovao mene! Zašto? Kakva je to ludačka logika?!

GABRIJEL: Tvoje svedočenje bi ga poslalo na vešala a mi bez nacističkih naučnika kao što je on nismo mogli da pariramo Sovjetima u trci u naoružanju.

JAKUBEK: Pustili ste čudovište da pustoši svet, to ste vi uradili. Koga sad truje? Kambodžu? Čile? Neku afričku zemlju? Zar tako štitite "slobodni svet"?

GABRIJEL: Crvena kuga nas svakog časa može pokositi i mi samo radimo ono što najbolje znamo.

JAKUBEK: A ja? Šta ja da radim? Borio sam se protiv tog Hagenta, protiv zla koje on oličava i šta? Po vama se ispostavlja da sam ja uvek bio na pogrešnoj a on na pravoj strani.

GABRIJEL: Nisi. Bila je to nova realnost i to je sve. Ti je samo nisi bio svestan.

JAKUBEK: I zato sam stradao?

GABRIJEL: Meni je jako žao.

JAKUBEK: Meni nije žao ni zbog čega što sam učinio pa ni zbog onog što će sada uraditi.

Jakubek ustaje i nategne oroz.

JAKUBEK: Zamoliću vas poslednji put-recite mi gde se nalazi Hagen.Meni vreme ističe a ako ne date pravi odgovor vama će isteći prvom.

GABRIJEL: Voleo bih da znam. Mogu jedino da vam kažem za njegovog pomoćnika Belzena koji je sad šef velike korporacije BELZEN CHEMICS ali sam siguran da ni on ne zna gde se Hagen nalazi.

JAKUBEK: U tom slučaju- pomolite se, generale Gabrijel.

Mrak

Sedma scena-1991. godina, Božić

SAD, Šenektadi. Skromni sto i stolice posred skromnog stana. Na stolu je minijaturni kuglof. Dečiji hor peva: "Silent night". Kratak aplauz, off. Zatvaranje vrata i okretanje brave, off. Na scenu dolaze Hagen i Gerta. Hagen se naslanja na Gertu koja je i sama veoma nesigurna.

HAGEN: Divno su pevali. Kao anđeli.

GERTA: Dvoje od njih su bili crni anđeli. A onaj mali u čošku je bio Portorikanac.

Hagen seda na stolicu.

HAGEN: Crni, Portorikanci, pa šta! Svet se menja. Evo, mi smo pre više od dvadeset godina postali Jevreji.

GERTA: Ne spominji mi to.

HAGEN: Neću, gospodo Rejčel Isakson!

GERTA: Hvala ti, Solomone!

Greta se sarkastično smeje. Pauza.

HAGEN: Uf,tako bih sad zapalio cigaru.

GERTA : Doktor ti je izričito zabranio.

HAGEN: Ali, to je moja neizlečiva oralna fiksacija,

GERTA: Znam ja sve twoje oralne fiksacije.

Pauza

HAGEN: Gerta, jesli li gledala sa mnom filmove naše Leni Rifenštal?

GERTA: Ja se sećam samo "Trijumfa volje".

HAGEN: A oni dokumentarni filmovi o plemenima u istočnoj Africi koje smo gledali sedamdesetih?

GERTA: Ne sećam se, zaista.

HAGEN: Šteta! Sva ta vitka, abonosna, surovom prirodom isklesana, savršena apolonska tela. Šta bi mi dali da su naši vojnici bili tako građeni a ne gomila stomačastih pivdžija.

GERTA: Molim te, promeni temu.

HAGEN: Znaš li da su crnci potpuno lišeni masnog tkiva? Kod njih je ispod kože čist mišić. I žene-

Crnkinje nemaju celulit.

GERTA: Bolje bi ti bilo da seraspitaš za onaj posao domara u hotelu "Nova Škotska". Tvoja laborantska plata nije dovoljna za život.

HAGEN: Drugi put draga, drugi put. Gde sam ono stao? A, da, Crnci! Njih je priroda oblikovala takve, savršene. Nije ni čudo što su preuzeli sve sportove. Bela rasa je slabija od njih a možda i inferiofnija, ko zna?

GERTA: Ti stvarno želiš da me iznerviraš?

Hagen se hripljavo nasmeje.

HAGEN: Naravno da ne. Ti znaš da su crnci meni ružni. Ovo je samo božićna šala.

GERTA: Ovaj kuglof je božićna šala! Nemam para za veći! Prvi put od 1945. godine! Nemam čestiti božićni kolač u mestu čije ime ne mogu ni da izgovorim.

HAGEN: Šenektadi. Tako se zove mesto. Še-nek-ta-di. Na indijanskom to znači...

Gerta se zaplače

HAGEN: De, de, draga moja! Isplivali smo 1980. godine i isplivaćemo ponovo i hvala Bogu na Ronaldu Reganu!

GERTA: Liban, Grenada, Salvador, Irak...

HAGEN: A dodajem: nadam se hvala Bogu i na predsedniku Bušu!

GERT: Opet Irak, Kuvajt, Balkan...

HAGEN: A posle ko zna, možda hvala i Švedskoj na Nobelovoj nagradi!

GERTA: Nada je lepa stvar.

HAGEN: Hladni rat je realnost, Gerta. Doći će novi blagoslov kao što je bio rat između Iraka i Irana. Videćeš!

GERTA: Da, znam dragi, ja znam da ti imaš osetljivo srce ali moram te podsetiti: Berlinski zid je pao pre dve godine a pre godinu dana, Gorbačov i Buš...

Pauza

HAGEN: Potpisali su ugovor o uništavanju hemijskog naoružavanja. Znam draga, zbog toga sam dobio blaži srčani udar ali, ne brini. Sovjetski Savez je i dalje sila. Medved se povukao ali će ponovo napasti. Oni i dalje drže jednu šestinu sveta!

GERTA: To te neće vratiti u službu.

HAGEN: Dok neprijatelj postoji i nuda postoji.

Zvonjava na vratima. Gerta ustaje i kreće u tom pravcu

GERTA: Evo, dolazim, dolazim.

HAGEN: Dok neprijatelj postoji i nuda postoji. To zvuči poznato. Ko je to rekao? Bizmark? Fon

Klauzevic? Ribentrop? Sve jedno. Veliki čovek kao ja govori velike reči!

GERTA(off): Ne, ne možete ući! Ne!

Ulazi, u zimskom kaputu, Belzen. Žurnim korakom prilazi Hagenu. Rukuje se s njim. Hagen je zbumjen.

Za njim ulazi besna Gerta

BELZEN: O stari prijatelju, ostarilo se zar ne? A, ništa što plastična hirurgija ne može srediti.

HAGEN: Otkud ti ovde?

BELZEN: Niste toliko bitni a informacije se danas mnogo lakše kupuju. A vi gospodo, napreduje se?

Isti ste kao pre pedeset godina. Ništa se niste promenili.

GERTA: Mislite, i tad sam izgledala staro?

BELZEN: Samo nastavite sa ispovednom prozom, dobro je to.

Belzen pokaže na kuglof.

BELZEN: Šta je ovo?

GERTA: Kuglof.

Belzen uzima kuglof i baca joj ga. Gerta ga hvata.

BELZEN: Vratite ga u prodavnicu. Ispumpao se. Ima jedna odlična nemačka poslastičarnica u Petoj aveniji. Drži je jedan naš krigskamarad, shvatate? Bio je u SS diviziji "Princ Eugen". Divan čovek, divan!

HAGEN: Vi opet nešto mutite.

BELZEN: Niste baš mnogo rečiti. A, rekli su vam da se ne uznemiravate, jel tako? U tom slučaju-žalim slučaj.

Gerta vraća kuglof na sto.

GERTA: Idite.

BELZEN: Ne zanima vas zašto sam došao?

HAGEN: Ne.

BELZEN: A ako vam nudim posao? Velike mogućnosti su se sad otvorile. Ovo je dekada sitnih ratova i terora dragi moj. Balkan, Liberija, Sijera Leone, HAMAS, IRA, ETA, Tamilski tigrovi- ko zna kad će im zatrebati opako gasno oružje.

HAGEN: Šalite se?

BELZEN: Ne. Ja se ozbiljno bavim naoružanjem-gasovima između ostalog.

HAGEN: A šta je ostalo?

BELZEN: Bakterije, virusi, aerosoli, za svakog ponešto.

HAGEN: Prljavi rat.

BELZEN: Ali pristajete na čiste pare?

Hagen pogleda u Gertu. Ona klimne glavom

HAGEN: Da.

BELZEN; Neizostavno?

HAGEN: Neizostavno.

BELZEN: Niste pitali za cifru.

GERTA: Nismo u prilici da biramo.

BELZEN: Iskreno. Biću i ja iskren s vama.

Pauza.

BELZEN: Nisam došao zbog toga. I ne nudim vam posao. Zašto bih?

Hagen se skljoka na stolicu.

HAGEN: Gerta...

GERTA: Sačekaj malo!

HAGEN: Gerta, meni nije dobro.

GERTA: Pa šta čete onda ovde?

BELZEN: Da napravim božićnu smicalicu i da vam kažem jednu lepu i dve ne tako lepe vesti.

HAGEN: Zar od vas mogu čuti lepu vest?

BELZEN: Pre šestnaest godina je jedan čovek pokušao da provali na moje imanje. Obezbeđenje ga je ubilo. Bio je to verovatno isti čovek koji je ubio našeg starog drugara generala Vinifreda Gabrijela.

HAGEN: Ko?

BELZEN; Znači li vam nešto ime Miloš Jakubek?

BELZEN: Upravo tako. A sad manje lepe vesti. Prva je da sam zaboravio da vam kažem ali sad kad ste u penziji te stvari nisu više važne. Telo izgubi interesovanje a um možda još želi. Reč je o strasti, protivprirodnoj za čoveka kao što sam ja ali, kako odoleti takvom izazovu?

GERTA: Nemojte!

BELZEN: Bio sam, jedno kratko vreme, u zimu 1944. na proleće 1945, Gertin ljubavnik.

HAGEN: Lažete!

BELZEN: Zašto sam je onda pred vama zvao po imenu? Sećate se, 30. april, onda kad su nas bombardovali? Tih sam je dana mnogo viđao i nisam mogao a da ne kažem.

HAGEN: Gerta?!

Pauza

GERTA: To ste rekli. Šta je sledeće?

HAGEN: Gerta, ti si zaista legla s ovim?

GERTA: Da. Legli smo oboje, zar ne? Šta je sledeće?

BELZEN: Od danas više ne postoji Sovjetski Savez. Gorbačov ga je ukinuo.

Hagen pada na pod, držeći se za srce. Gerta i Belzen se gledaju i ne pomeraju se. Mrak

Osma scena-2001. godina, 12.septembar

Hagen stoji na sredini prostorije. Oko njega je mrak. Pada svetlo na njega.Hagen zauzima važnu pozu.

Svečano je obučen

HAGEN: Poštovani skupe čast mi je i privilegija da od Švedske akademije nauka dobijem ovo priznanje koje je dvostruko kraljevsko iz dva razloga-prvi je jer ga dobijam od kraljevske Akademije a drugi zato što ovo priznanje, Nobelova nagrada za nauku, predstavlja u najboljem mogućem smislu sanjanu krunu rada svakog naučnika na ovom svetu. Progres, kojem sam posvetio ceo svoj naučni rad, niko ne može zaustaviti. Progres je, kao što mu ime kaže, napredak a napredak je nauka. Nikad nije nauka napredovala tako brzo kao u dvadesetom veku i nikad nije odnela tolike žrtve. Ali, danas, dan nakon mučkog terorističkog napada na Kule Bliznakinje, uprkos pretnji Orijenta na koju smo upozoravali previše od šezdeset godina, mi možemo reći, s mirom u srcu, da su te žrtve vredele. Civilizacija se podigla do neslućenih visina, spremna za borbu protiv orijentalne napasti. Kupanje u čeliku u dva svetska i preko stotinu lokalnih ratova bilo je neophodno da bi danas stigli do sveta budućnosti. Čovek je očvrsnuo, postao mudriji, okrenuo leđa nepouzdanom uranijumu i mikroorganizmima. Ali, dosta priče. Želim da vam se na skroman, nemački način zahvalim za ovu nagradu uz nadu da je moj samorazredivi bojni gas, hagenit, doprineo boljem, ekološki svesnjijem i koliko je to moguće, manje bučnom svetu. Hvala vam od srca! Filen dank! Neka nas Bog čuva! Got mit uns!

Aplauz, off. Hagen odmahuje. Pali se svetlo. Hagen je u beloj sobi i zaneseno, pomalo teatralno maše publici. Tapšu mu Belzen i njegov štićenik, Proteus Marder. Pored Mardera je aktovka. Hagen ih ne primećuje. Prestaju sa aplauzom. Hagen i dalje odmahuje, šalje poljupce.

MARDER: I on to ovako stalno?

BELZEN: Stalno dragi moj. Kažu, jednom u dva sata održi govor.

MARDER: Čak i noću?

BELZEN: Da i to tačno na dva sata. Mogu sat po njemu da navijaju. Drži govor, maše pola sata, legne i spava. Potpuno je isključen iz sveta. Evo, pogledaj samo!

Belzen odlazi i stane ispred Hagena.

BELZEN: Ovo je moj štićenik i budući naslednik-Proteus Marder. On je japi nove generacije, najbolji od najboljih! Dečko je pravi ubica!

MARDER: To i jeste tačno i to ne samo metaforično.

BELZEN: Jezik za zube, čuće te neko!

MARDER: Ali, ja zaista jesam ubica!

BELZEN: Upoznajte se! Nećete? Uvredili ste me. Ja tog momka volim kao sina!

Belzen Hagenu udari šamar.

MARDER: Sa sinom se ne ide u krevet.

Hagen odmahuje "publici". Belzen mu se isplazi. Hagen ga ne primećuje, odmahuje.

MARDER: To je fascinantno. On je totalno spržen! Od čega je takav?

BELZEN: Žena mu je pre deset godina, dok se u bolnici oporavljao od srčanog udara, rekla šta misli o njemu. Verujem da je mnogo stvari koje je tom prilikom izgovorila bilo neprijatno ali ga ništa ga nije dotuklo kao jedna istina.

MARDER: Koja?

BELZEN: On, Diter Hagen, nije najveći nemački naučnik.

Marder prsne u smeh.

MARDER: Kao da pre nije znao?

BELZEN: Samozavaravanje je jaka i gadna stvar.

MARDER: Nije ako ubediš sebe da je tvoj trip istina.

BELZEN: Ne razumem.

Marder otvara kofer i vadi hendikem.

BELZEN: Šta to radiš?

MARDER: Želim da ga snimim. Prosto je inspirativan.

BELZEN: Ti baš sve moraš da dokumentuješ.

MARDER: Da. Tako je mnogo zanimljivije. A i vremena je posle manje- pola sata snimaš- pola sata gledaš. Sat vremena smora manje.

BELZEN: Kakva rasipnost. Zar vreme nije novac?

MARDER: Ako sve vreme zarađuješ novac-ne.

BELZEN: Ti si baš autodestruktivan.

MARDER: Odrastao sam uz kompjuter i bez ljubavi roditelja, šta više da kažem? Hajde, stani uz drugara. Želim da vas uslikam.

Belzen staje pored Hagensa. Pozira s njim kao da mu je stari prijatelj. Hagen je u svom elementu.

MARDER: A šta mu je sa ženom?

BELZEN: Umrla je pre tri godine kao beskućnica.

MARDER: Pa, onda on i nije tako loše prošao.

Belzen obesno Hagenu razbaruši kosu.

BELZEN: Kako to misliš?

MARDER: Njegova žena se patila sedam godina, nervirala, gladovala a on? Em je nadživeo em je na vrhunskom tripu-deset godina prima jebenu Nobelovu! Kome se to dogodilo do sada?

BELZEN: To je samo retko ludilo, ništa više.

MARDER: Retko dobro ludilo. Niko nikad nije bio sretan kao ovaj ludak ovde. Ni ja, ni ti.

Belzen pusti Hagenu.

BELZEN: Misliš?

MARDER: Razmisli samo- ti si nasledio očevo bogatstvo kad si imao, koliko?

BELZEN: Preko pedeset.

MARDER: I nije ti bilo do zezanja u to vreme. A da si nasledio imperiju na vreme, u dvadeset i nekoj? Zamisli samo-proveo si više od pola života čekajući da martori rikne. Posle si crnčio trideset godina da održiš firmu.

BELZEN: Otimaj, preti, potkupljuj, prodaj, kupi, prodaj, kupi.

MARDER: A sad si starac.

BELZEN: A sad sam starac kojeg uskoro neće biti. I kome ostavljam novac? Tri puta mlađem ljubavniku, ubici.

MARDER: Reci onako kako je: ubici svog oca i svoje majke. Nemoj da se stidiš-i ti si rekao da su bili dosadni i prosečni.

Pauza

BELZEN: Bezdušan si.

MARDER: Zašto? Zato što sam ostvario ono o čemu si maštao?

BELZEN: Ne, nisam.

MARDER: Nikad nisi ubio, samo si gledao, jel tako? Nisi čak ni povukao ručku koja je puštala gas u sivu sobu.

BELZEN: Ne, nisam. Kakve to veze ima?

MARDER: Oskare, zar ne vidiš da si stradao.

BELZEN: A on?

MARDER: Hagen se izvukao.

BELZEN: Zašto se on izvukao? Pa ubio je tolike ljude, hladno, nemilosrdno!

MARDER: A ti si mu pomagao u svim tim gadostima? Onda si se i ti izvukao.

BELZEN: Da, ali...Daj mi tu kameru!

MARDER: Ne brini, izbrisacu.

BELZEN: Daj mi tu kameru!

Marder mu udari šamar.

MARDER: Šta je, kučko?

Belzen sedne i rida

BELZEN: Ja ču, ja ču! Oteraću te!

MARDER: I šta ćeš onda? Onda ćeš ostati sam. Ko će ti praviti društvo? On?

B ELZEN: Ne.

MARDER: Hajde, uradi to.

BELZEN: Šta to?

MARDER: Kako si ono rekao- dovoljno sam bogat...

ABELZEN:Ne, ne mogu to.

MARDER: Hajde, možeš. Ti meni veruješ zar ne? Razmisli racionalno- ako te predam policiji ja ne dobijam ni centa.

Pauza

MARDER: Sad je prilika. Jel vidiš negde kamere? Ne? Pogledaj se, u agoniji si a on se smeje! Ne daj mu da uživa, uništi ga! Znaš da je star i nemoćan i možda bi to nekoj poroti ganulo srce ali ne i tebi. Ti si glava korporacije, ti ne veruješ u milost! Slabiji je i stariji od tebe i ne treba mnogo-samo ga nešto jače pomiluj po vratu i -krc! Hajde, Oskare, ceo život te ponižavao, Oskare!Prvo tata a onda Diter! Uvek te neko jaše! Šta je? Sramota. Otišao si pre više od trideset godina a i dalje si njegov potrčko!

Belzen šmrkne. Ustaje. Prilazi Hagenu s leđa. Davi ga. Hagenu ostaje isti izraz na licu dok izdiše.

Približava im se Marder sa kamerom. Snima ih a zatim im prilazi s leđa. Grabi mišicom oko vrata Belzena. Steže ga. Belzen se kopaca. Marderu ispadne kamera. Marder se saginje dok ga davi, uzima kameru i nastavlja da snima egzekuciju. Belzen prestane sa koprcanjem. Marder opipava puls Belzenu pa Hagenu.Marder pritiska dugmiće na kameri. Distorzirano premotavanje trake, off. Belzenovo krkljanje, off.

MARDER: Znao sam da sam usrao snimak, tačno sam znao!

Marder isključuje kameru i klekne pored Belzena. Odvlači Belzena na Hagenu. Stavlja ruke na Hagenov vrat a zatim Hagenove na Belzenov vrat. Snima to kamerom. Gasi kameru. Stavlja je u torbu. Duboko uzdahne.Podigne torbu a zatim je vrati nazad.

MARDER: Sestro, sestro, potukli su se! Oni su potpuno poludeli!!!

Marder otrči sa scene

MARDER(off): Sestroo! Sestroooo!Upomoć! Oni se dave! Sestrooooo!

/KRAJ/